

Guia de suport al video

ADOLESCÈNCIA, IDENTITATS I DIVERSITAT SEXUAL

**Material didàctic
per a professorat
de secundària**

ADOLESCÈNCIA, IDENTITATS I DIVERSITAT SEXUAL

Guia de suport al video

Material didàctic
per a professorat
de secundària

Pandora

ÍNDEX

PRESENTACIÓ.....	7
1- CONCEPTES	
- Sexuació.....	8
- Identitat sexual	
- Sexualitat.....	8
- Orientació del desig sexual	
· Homosexualitat	
· Bisexualitat	
· Homofòbia	
- Eròtica.....	9
- Transvestisme	
- Gènere.....	10
- Identificació de gènere	
· Transsexualitat	
- Estereotips de gènere/Rols de gènere	
- Sistema sexe-gènere.....	11
- Sexisme	
- Heterocentrisme	
2- RESUM DELS VÍDEOS	12
3- DINÀMIQUES	
Dinàmica 1:	14
Qüestionari	
Dinàmica 2:	16
Poesies	
Dinàmica 3:	18
Targetes orientació sexual	
Dinàmica 4:	22
Targetes transsexualitat	
Dinàmica 5:	25
<i>Diferents, iguals, nosaltres</i> (vídeo)	
Entrevistes a joves amb diferents orientacions i identitats sexuals	
Dinàmica 6:	30
Pel·lícula: <i>Fucking Åmål</i>	
Dinàmica 7:	34
Pel·lícula: <i>Ma vie en rose</i>	
4- BIBLIOGRAFIA I RECURSOS	37

PRESENTACIÓ

L'entitat Joves per la Igualtat i la Solidaritat (JIS) i l'Associació **Panòra** (Recursos per la Igualtat i la no discriminació de les dones) hem editat el present material didàctic: "*Adolescència, identitats i diversitat sexual*", que continua la feina encetada amb el treball "*Sexualitat, sexisme i joves*" (2004).

L'objectiu d'aquest material és el de facilitar una eina que aporti al professorat de secundària, i als educadors i educadores en general, nous elements per treballar a les aules i altres espais de formació el desenvolupament afectiu i sexual dels i de les adolescents tenint en compte la diversitat d'identitats afectives i sexuals.

S'aborden temes com el desenvolupament de la transsexualitat masculina i femenina i de l'orientació sexual, la relació entre sexe i gènere i la necessitat d'afavorir conductes de respecte envers la diversitat sexual, presentant, a més, diverses estratègies d'intervenció per tal de tractar aquestes temàtiques en el treball amb adolescents.

Es tracta d'un material educatiu que consta d'un DVD amb dos vídeos i d'una guia de suport que l'acompanya.

El primer vídeo, "*Adolescència, identitats i diversitat sexuals*", recull diferents dinàmiques dutes a terme a tallers d'educació afectiva i sexual realitzats a aules de 2n, 3r i 4t d'ESO, amb adolescents de 13 a 16 anys. El segon vídeo, "*Diferents, iguals, nosaltres*", presenta quatre entrevistes realitzades a dues noies joves que tenen com a preferència afectivo-sexual les dones i a dos nois transsexuals masculins.

A la guia de suport es defineixen diferents conceptes amb l'objectiu de proporcionar elements teòrics bàsics relacionats amb la temàtica que s'aborda. A més, amb l'objectiu de facilitar eines que permetin treballar les dinàmiques amb joves que es mostren al primer vídeo i les entrevistes realitzades al vídeo "*Diferents, iguals, nosaltres*", se'n descriu detalladament el desenvolupament. També s'inclou un apartat amb recursos i bibliografia d'interès.

Per últim, s'adjunta un annex amb els diferents materials necessaris per realitzar les dinàmiques.

Agraïm la col·laboració dels instituts d'educació secundària Santa Eulàlia de l'Hospitalet de Llobregat i Lluís Vives de Barcelona, així com el suport de l'Institut Català de les Dones, del Centre d'Atenció i Informació a les Dones de l'Hospitalet i de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona. Sense el seu suport no hauria estat possible l'edició d'aquest material.

1. CONCEPTES¹

SEXUACIÓ

És el procés que porta a la diferenciació sexual: ser home o ser dona. Hi ha diferents matisos o graus, moltes maneres d'estructurar-se com a home o com a dona, ja que el procés de sexuació implica diferents nivells:

- 1- **Anatòmic:** sexe genètic i cromosòmic, sexe gonadal i sexe morfològic.
- 2- **Fisiològic:** desenvolupament dels testicles i dels ovaris.
- 3- **Cerebral:** mecanismes medul·lars i mecanismes cerebrals.
- 4- **Sexe d'assignació:** el procés pel qual assignem un determinat sexe al nadó en funció dels seus genitals externs.
- 5- **Sexe psicossocial:** aspectes relacionats amb el procés psicològic, de socialització, educacional, cultural... Inclou els rols sexuals.

Identitat sexual

Identificació que realitza la persona a l'hora de considerar-se a si mateixa com a home o dona.

SEXUALITAT

És la manera que cada persona té de viure's, veure's i sentir-se com a ésser sexual.

És una categoria subjectiva, ja que cada persona viu la seva sexualitat de diferent manera.

La sexualitat és una de les manifestacions de l'ésser humà, mitjançant la qual ens relacionem donant i rebent plaer, comunicant afecte i emocions. Som sexuals des que naixem, encara que la forma de viure, entendre i manifestar-se la sexualitat canvia amb l'edat.

Podem considerar la sexualitat des de tres dimensions diferents:

- **Dimensió eròtica:** que està relacionada amb l'estimulació del desig sexual i el plaer.
- **Dimensió afectiva:** que està relacionada amb la capacitat de comunicar afecte i tendresa. La sintonia emocional i psicològica i els llaços relacionals que s'estableixen entre les persones són el que caracteritzen aquesta faceta de la sexualitat.
- **Dimensió reproductiva:** que està relacionada amb la capacitat de procreació.

¹Aquests conceptes, inclosos a la guia "Sexualitat, sexisme i joves" (2004), han estat revisats i actualitzats.

Orientació del desig sexual

L'orientació sexual defineix cap a on va dirigida l'atracció i el desig sexual de la persona. Aquesta atracció no està definida únicament pel desig i l'atracció sexual, sinó que implica, a més, una dimensió psicològica i emocional. L'orientació sexual és una dimensió que es manifesta dins d'un continu a través del qual es poden situar les persones, sent els seus extrems l'homosexualitat exclusiva i l'heterosexualitat exclusiva. Fins i tot una mateixa persona es pot situar en diferents punts del continu en diferents etapes de la seva vida.

Homosexualitat

L'homosexualitat defineix una de les possibles orientacions sexuals. Un/a homosexual és aquella persona, home o dona, que se sent atreta i desitja mantenir relacions sexuals amb persones del seu mateix sexe.

Bisexualitat

La bisexualitat és una altra de les formes en què es manifesta l'orientació sexual. Un/a bisexual és aquella persona que se sent atreta tant per persones del seu mateix sexe com per persones de l'altre sexe.

Homofòbia

És la por i rebuig envers les persones homosexuals. Aquesta por i rebuig també la pot tenir un persona envers els seus propis desitjos homosexuals: és el que s'anomena *homofòbia internalitzada*. És important tenir present aquest concepte i incidir en les actituds d'intolerància i discriminació que aquestes persones pateixen. Les problemàtiques associades a l'homosexualitat estan relacionades amb l'homofòbia i no amb l'homosexualitat en si mateixa.

ERÒTICA

És la forma concreta d'expressar la pròpia sexualitat. Té múltiples i variades manifestacions.

En el desenvolupament de l'eròtica entren en joc molts factors: la forma d'acceptar-se i viure's com a ésser sexual, les creences i valors, la forma d'entendre les relacions sexuals i de parella. L'eròtica ha de partir de cadascú, en llibertat, sense forçar, sense que vingui imposada i s'expressa de diverses formes: gestos, fantasies, desitjos...

Transvestisme

És una de les manifestacions de l'eròtica. Transvestida és aquella persona que sent plaer sexual al vestir-se amb roba de l'altre gènere. No està relacionat amb l'orientació sexual.

GÈNERE

És el conjunt de característiques psicològiques, socials i culturals socialment assignades a les persones en funció del seu sexe. És el que es coneix com a masculí i femení. Aquestes característiques són construccions historicoculturals i, per tant, són modificables.

Identificació de gènere

És la identificació que realitza la persona respecte a la seva pertinença al gènere masculí o al gènere femení.
Convicció subjectiva que cada persona té de pertànyer a un o altre gènere.

Transsexualitat

El sexe biològic, determinat genèticament i cromosòmicament, és el que ens fa identificar com a home o com a dona en funció del nostre aparell gonadal i genital.

El gènere sexual engloba els sentiments de ser home o dona en funció dels rols sexuals, tendències i actituds del que socialment i culturalment és masculí o femení.

El sexe biològic no sempre coincideix amb la identitat de gènere. Un/a transsexual és aquella persona que pertany a un determinat sexe biològic, però s'identifica amb l'altre sexe i el gènere que s'associa a aquest.

La transsexualitat és el desig irreversible de pertànyer al sexe contrari al genèticament establert i assumir el corresponent rol, recurrent si és necessari a un tractament hormonal i quirúrgic encaminat a modificar aquesta discordança entre la ment i el cos.

Aquelles persones que neixen biològicament dones i se senten homes es defineixen com a **transsexuals masculins**. Aquelles persones que neixen biològicament homes i se senten dones es defineixen com a **transsexuals femenines**.

Estereotips de gènere/Rols de gènere

És el conjunt de comportaments, actituds i valors que s'associen a cadascun dels gèneres.

SISTEMA SEXE-GÈNERE

Fa referència al sistema de relacions entre homes i dones definit en funció del rol de gènere assignat a cadascun dels sexes.

Sexisme

Designa les actituds de desigualtat i discriminació establertes per qüestió de sexe; per exemple, el fet de negar drets a la dona sol pel fet de ser dona. Ideologia que jerarquitzava la relació entre els sexes, subordinant el sexe femení al sexe masculí.

Heterosexisme

Designa les actituds de desigualtat i discriminació establertes per qüestió d'orientació sexual; per exemple, el fet de negar drets a les persones no heterosexuales pel fet de no ser-ho.

2. RESUM DELS VÍDEOS

El primer vídeo, “*Adolescència, identitats i diversitat sexual*”, presenta un recull de diferents dinàmiques dutes a terme a tallers d’educació afectiva i sexual realitzats a aules de 2n, 3r i 4t d’ESO. Aquestes dinàmiques tenien com a objectiu aportar informació envers l’orientació sexual i les identitats sexuals, abordant temes com l’homosexualitat i la transsexualitat femenina i masculina. També es pretenia presentar algunes de les diverses formes d’identitats afectives i sexuals per tal de trencar certs prejudicis i estereotips existents i afavorir actituds de respecte i de no-discriminació envers la diversitat d’identitats sexuals.

En el vídeo s’inclouen diferents fragments de les intervencions dels nois i les noies que mostren quines són les seves actituds i creences sobre aquestes temàtiques. Hem volgut transmetre la necessitat d’escoltar als i les adolescents, d’intervenir a partir de la seva realitat i vivències. És important saber què saben els nois i noies, i, sobretot, dialogar, més que no pas transmetre missatges unidireccionals que moltes vegades tenen pocs elements que visquin com a propis. Aquest coneixement afavorirà treballar des de les seves vivències, des de la realitat que ells i elles construeixen, des del què elles i ells pensen.

Així mateix, hem volgut transmetre la necessitat de situar-nos i posicionar-nos en l’entorn social en què es construeix la identitat sexual dels i de les adolescents per superar certs estereotips i prejudicis que afavoreixen l’existència d’actituds discriminatòries i coarten la manifestació d’una sexualitat lliure.

El segon vídeo, “*Diferents, iguals, nosaltres*”, està pensat per ser visionat amb l’alumnat i consta de quatre entrevistes fetes a dues noies que tenen com a preferència afectivo-sexual les dones i a dos nois transsexuals masculins. El vídeo mostra en un primer moment a quatre joves de 18 a 25 anys que expliquen què fan (estudien, treballen...), com és un dia normal de la seva vida, quines coses els/les hi agraden...; en definitiva, mostra com és la vida quotidiana d’una persona jove d’aquesta edat. La idea és que l’alumnat s’identifiqui amb aquests i aquestes joves i els vegi com a joves “com ells i elles”.

Posteriorment a aquesta presentació les persones entrevistades es posicionen respecte a la seva identitat afectivo-sexual (la seva orientació o la seva identitat sexual) explicant què significa per a ells i elles aquesta “etiqueta” (ésser lesbiana o transsexual masculí). Una vegada situada la seva identitat o orientació sexual es tracten temes com els següents: com han viscut el seu procés d’identificar-se com a lesbianes o transsexuals masculins; com valoren l’acceptació de la seva identitat per part de la família, amistats, escola i treball i com creuen que l’educació i la societat han facilitat o no el desenvolupament de la seva identitat. L’objectiu és que l’apropament a la realitat d’aquests/es joves pugui servir d’eina de sensibilització per tal d’afavorir actituds de respecte i no-discriminació envers la diversitat afectiva i sexual.

DINÀMIQUES

Panδora

3. DINÀMIQUES

Dinàmica 1

TÍTOL

Qüestionari

◆ TEMES TRACTATS
L'orientació sexual

◆ OBJECTIUS
– Donar informació sobre el desenvolupament afectiu i sexual
– Donar informació envers l'orientació sexual
– Trencar tabús i mites respecte a la sexualitat i en concret respecte a l'homosexualitat
– Fomentar actituds de respecte envers la diversitat d'identitats sexuals

◆ DURADA
60–90 minuts

◆ MIDA DEL GRUP
Grup classe, treballant en petits grups de 4 o 5 persones

◆ MATERIALS
Qüestionari (annex 1a)
Full de preguntes (annex 1b)
Fulls, bolígraf (la pissarra pot ser necessària per respondre alguna pregunta)

◆ DESENVOLUPAMENT
Es reparteix el qüestionari (vegeu annex 1a) de forma individual i cap per avall. Quan tot l'alumnat tingui el qüestionari se'ls demana que girin el full i se'ls dóna la consigna que de forma individual i anònima contestin les preguntes del qüestionari que se'ls acaba de donar.
Es deixen uns 5–10 minuts perquè realitzin la tasca.
A continuació, per facilitar la reflexió i que es comparteixi com han viscut l'experiència, es formen petits grups als quals es dóna un paper amb una sèrie de preguntes entorn al qüestionari.

1. *Què heu pensat mentre llegíeu i contestàveu el qüestionari?*

2. *Com us heu sentit davant les preguntes que es feien al qüestionari?*

3. *Creieu que habitualment les persones heterosexuales es plantegen aquestes preguntes o s'han trobat en alguna d'aquestes situacions? Raoneu la vostra resposta (per què sí o per què no)*

4. *Pot ser heu pensat que les preguntes del qüestionari estaven pensades per a persones homosexuals. Per què creieu que passa això? Què n'opineu?*

Posteriorment, aquest treball realitzat en petits grups es posarà en comú amb el grup classe. El professor o professora propiciarà el debat facilitant la reflexió i l'expressió de les opinions i creences de l'alumnat.

◆ OBSERVACIONS

El qüestionari consta de diferents preguntes sobre la visibilització i acceptació de l'orientació sexual; en concret, sobre com havien acceptat i visibilitzaven la seva orientació sexual com a persones suposadament heterosexuales. L'objectiu de fer qüestionar als i les adolescents si les persones heterosexuales habitualment es plantegen aquestes preguntes o si s'han trobat en aquestes situacions és que se sensibilitzin envers certes actituds i comportaments discriminatoris que pateixen les persones homosexuals.

QÜESTIONARI
<p>1- Quan vas descobrir la teva heterosexualitat?</p> ☐ A la infància. ☐ A la meua primera adolescència (12–14 anys) ☐ Fa poc. ☐ Encara no ho tinc gens clar.
<p>2- Coneixes o tens molts o moltes amics o amigues heterosexuales?</p> ☐ Sí. ☐ No. ☐ No ho sé. La gent no parla d'aquestes coses.
<p>3- Penses a contar a la teua mare i/o pare que ets heterosexual?</p> ☐ Ja ho he fet. ☐ Sí, suposo, i crec que m'entendran. Són molt oberts. ☐ Crec que els costaria molt acceptar-ho. La seva educació és molt tradicional. ☐ No, mai.
<p>4- I als teus amics i amigues?</p> ☐ Ja ho he compartit amb ells/elles. ☐ Sí, suposo i crec que ho entendran, ja que alguns d'ells/elles també són heterosexuales. ☐ Suposo que els costaria acceptar-ho. ☐ No, mai.
<p>5- T'has sentit algun cop discriminada o discriminat per ésser heterosexual?</p> ☐ Sí, en moltes ocasions. ☐ Alguns cops. ☐ No, perquè amago que sóc heterosexual. ☐ No.
<p>6- Creus que una parella de diferent sexe pot formar una família i educar filles i fills?</p> ☐ Sí, perquè són persones igualment capaces d'educar i donar afecte. ☐ No, perquè la filla o fill podria "sortir" heterosexual. ☐ No ho sé.
<p>7- Què sents quan escoltes l'expressió "ets un hetero" o les continues bromes i acudits gratuïts al respecte?</p> ☐ Em sap greu. ☐ M'és indiferent o faig que no va amb mi. ☐ Obertament em defenso i afirmo la meua heterosexualitat.

Dinàmica 2

TÍTOL

Poesies

- ◆ **TEMES TRACTATS**
L'orientació sexual
Les manifestacions afectives homosexuals
- ◆ **OBJECTIUS**
  - Donar informació sobre el desenvolupament afectiu i sexual
  - Donar informació envers l'orientació sexual
  - Trencar tabús i mites respecte a la sexualitat i en concret envers l'homosexualitat
  - Fomentar actituds de respecte envers la diversitat d'identitats sexuals
- ◆ **DURADA**
60–90 minuts
- ◆ **MIDA DEL GRUP**
Grup classe, treballant en petits grups de 4 o 5 persones
- ◆ **MATERIALS**
Poesies (annex 2a)
Full de preguntes (annex 2b)
Fulls, bolígraf (la pissarra pot ser necessària per respondre alguna pregunta)
- ◆ **DESENVOLUPAMENT**
Per aquesta dinàmica es tenen preparades quatre poesies diferents, dues escrites per un home i dues escrites per una dona (vegeu annex 2a). Es divideix la classe en petits grups, als quals es dona dues poesies, una escrita per una dona i una altra escrita per un home, i se'ls demana que les llegeixin. Posteriorment a cadascun dels grups se'ls dona unes preguntes sobre les poesies que han de contestar:
  1. *De què tracta la poesia? Quin és el tema?*
  2. *Com descriuries la persona que ha escrit el poema? Quin tipus de sentiments transmet?*
  3. *Qui creus que l'ha escrita, un home o una dona?*
  4. *A qui penses que la dirigeix, a un home o a una dona?*

Es deixen uns deu minuts perquè realitzin la tasca i es procedeix a posar en comú les respostes. Posteriorment es fa saber a la classe que les poesies han estat escrites per persones que estimen persones del seu mateix sexe i es procedeix a posar en comú les diferents idees i reaccions al saber-ho, tot afavorint el debat i la reflexió.

A continuació suggerim algunes preguntes que es poden realitzar per dirigir el debat:

- Què en penseu de les relacions homosexuals?
- Creieu que la societat veu de diferent manera les relacions homosexuals de les relacions heterosexuals? Per què?
- Creieu que seria possible canviar la situació? Com creieu que vosaltres nois i noies de (edat del grup) anys podríeu canviar-la?

◆ OBSERVACIONS

En general els nois i noies pensen que les poesies estan escrites per homes, i destinades a dones. L'objectiu de la dinàmica és treballar com la manifestació de l'amor i l'expressió de sentiments és independent del sexe i de l'orientació sexual de la persona.

POESIA

Amor particular
Com t'ho podria dir
perquè em fos senzill, i et fos veritat,
que sovint em sé tan a prop teu, si canto,
que sovint et sé tan a prop meu, si escoltes,
i penso que no he gosat mai ni dir-t'ho,
que em caldria agrair-te tant temps que fa que t'estimo.

Que junts hem caminat,
en la joia junts, en la pena junts,
i has omplert tan sovint la buidor dels meus mots
i en la nostra partida sempre m'has donat un bon joc.
Per tot això i coses que t'amago
em caldria agrair-te tant temps que fa que t'estimo.

T'estimo, sí,
potser amb timidesa, potser sense saber-ne.
T'estimo, i et sóc gelós
i el poc que valc m'ho nego, si em negues la tendresa;
t'estimo, i em sé feliç
quan veig la teva força, que empeny i que es revolta, que jo...

Que passaran els anys,
i vindrà l'adéu, com així ha de ser,
i em pregunto si trobaré el gest correcte,
i sabré acostumar-me a la teva absència,
però tot això serà una altra història,
ara vull agrair-te tant temps que fa que t'estimo.

T'estimo, sí,
potser amb timidesa, potser sense saber-ne.
T'estimo, i et sóc gelós
i el poc que valc m'ho nego, si em negues la tendresa;
t'estimo, i em sé feliç
quan veig la teva força, que empeny i que es revolta, que jo...

Dinàmica 3²

TÍTOL

Targetes orientació sexual

- ◆ **TEMES TRACTATS**
L'orientació sexual
Mites i estereotips sobre els gais i les lesbianes
- ◆ **OBJECTIUS**
  - Facilitar informació sobre l'orientació sexual
  - Desterrar mites i estereotips sobre els gais i les lesbianes
  - Fomentar actituds de respecte cap a les diferents opcions sexuals
- ◆ **DURADA**
60–90 minuts
- ◆ **MIDA DEL GRUP**
Grup classe dividit en petits grups de 4 o 5 persones
- ◆ **MATERIALS**
Targetes sobre orientació sexual (annex 3)
Fulls, bolígraf (la pissarra pot ser necessària per respondre alguna pregunta)
- ◆ **DESENVOLUPAMENT**
Es divideix el grup classe en petits grups d'unes 4 o 5 persones, en funció del nombre total de participants. Cada un dels grups rep 8 targetes que reflecteixen actituds, comportaments o preguntes relacionades amb l'orientació sexual, amb la idea de propiciar el debat i la reflexió. Cada petit grup ha de llegir les targetes i comentar el seu parer respecte a l'enunciat. Se'ls indica que escriguin en un paper les conclusions a què arribi el grup, que posteriorment un o una portaveu transmetrà a la resta de companys i companyes.

La professora o el professor s'encarregarà de dirigir el debat del grup classe amb la intenció que es compleixin els objectius de la dinàmica, aportant elements que facilitin tenir una informació més àmplia sobre l'orientació sexual i afavorint actituds no discriminatòries davant la diversitat sexual.

²Aquesta dinàmica, inclosa a la guia "Sexualitat, sexisme i joves" (2004) ha estat revisada i actualitzada.

◆ OBSERVACIONS

Targeta 1:

A tots els gais els agraden tots els homes i a totes les lesbianes totes les dones
L'objectiu és vèncer l'estereotip que les persones homosexuals són promíscues pel fet de la seva orientació sexual, que només es mouen pel sexe, etc. L'atracció sexual ve donada per certes característiques físiques, psicològiques i afectives, per la qual cosa una persona homosexual no se sentirà atreta per totes les persones del seu mateix sexe, sinó només per algunes d'elles que reuneixin determinades característiques que l'atreuïn.

Targeta 2:

Tots els gais volen ser dones i totes les lesbianes homes
L'objectiu és diferenciar l'orientació sexual del rol de gènere i de la transsexualitat. Per una part es pretén trencar l'estereotip que les lesbianes adopten unes actituds i comportaments masculins (en la seva forma d'actuar, la seva aparença física...) o que els gais tenen comportaments o actituds afeminades (amanerades). Per una altra part, és important distingir l'orientació sexual de la transsexualitat. L'orientació sexual defineix cap a on va dirigida l'atracció i el desig sexual de la persona; es senten bé amb el seu cos i amb el seu sexe. La transsexualitat defineix aquella persona que pertanyent a un determinat sexe biològic no s'identifica amb aquest sexe sino amb l'altre.

Targeta 3:

Què pensaríeu si una amiga us digués que li agraden les noies o un amic us digués que li agraden els nois?
L'objectiu d'aquesta pregunta és facilitar que es vencin prejudicis respecte a les persones homosexuals. Aproximar la diversitat sexual als nois i noies perquè la percebin de manera propera i formant part del seu entorn, és una forma de fomentar conductes de respecte i de no-discriminació.

Targeta 4:

Com creieu que una persona sap que és homosexual?
L'objectiu és deixar constància que el coneixement de la pròpia orientació sexual, quan aquesta és diferent a la "normativa", no sempre és un procés fàcil. No es pot establir una forma, una edat o unes circumstàncies concretes en què les persones arribin a l'autoconeixement d'ésser homosexuals. El reconeixement i l'acceptació d'ésser homosexual varia molt de persona a persona, encara que en general s'accepta que implica una sèrie de fases i un procés (vegeu bibliografia sobre el tema en cas de voler aprofundir-hi³).

³Soriano, S. (1999). Como se vive la homosexualidad y el lesbianismo. Amarú, Salamanca.

Targeta 5:***S'enamoren els gais i les lesbianes?***

L'objectiu és vèncer l'estereotip que les persones homosexuals són promíscues pel fet de la seva orientació sexual, que només es mouen pel sexe, etc. El món dels sentiments i l'afecte, de l'amor i l'estima, de la tendresa i la complicitat... és totalment independent de l'orientació sexual que es tingui.

Targeta 6:***Sempre es pot saber quan una persona és homosexual?***

L'objectiu és trencar certs estereotips existents en la societat que fan que una determinada manera de vestir o aparença s'associïn al fet de ser gai o lesbiana. En concret, el que una dona adopti un estil masculí pot fer pensar que sigui lesbiana; o bé, al contrari, si un home adopta un estil femení que és un gai. No obstant això, l'orientació sexual únicament vol dir cap a qui se sent atracció, i no està relacionada ni amb el gènere ni amb un estil o forma de vida determinada. Per altra part, hi ha moltes formes de viure el fet de ser homosexual, tant mitjançant l'aparença i la forma de vestir com mitjançant les actituds, l'estil de vida... L'important no és si se li "nota més o menys" el fet de ser homosexual, sinó que per a ell o ella aquesta és la seva vivència i forma de manifestar-se. Donant a conèixer i apropant la diversitat d'homosexualitats existents afavorirem actituds de respecte envers aquestes.

Targeta 7:***Ets gai o lesbiana per haver-te'n anat al llit (mantingut relacions sexuals) amb algú del teu mateix sexe?***

El fet que algú se n'hagi anat al llit amb persones del seu mateix sexe no implica que sigui homosexual. La conducta sexual és diferent de l'orientació sexual. Dins del comportament sexual d'una persona poden donar-se situacions en què la resposta sexual, sigui pel motiu que sigui (atracció puntual cap algú del seu mateix sexe, curiositat o desig d'ampliar experiències, etc.), tingui lloc amb una persona del mateix sexe sense que per això es consideri que es tingui una orientació homosexual. Com s'ha dit, l'orientació sexual va més enllà de la conducta sexual i implica d'altres dimensions: l'afectiva i la psicològica. L'adolescència, per les seves característiques, és una de les etapes en què és possible que es donin aquesta classe de conductes homosexuals de forma puntual. No obstant això, també s'ha d'assenyalar de la mateixa manera que hi ha persones que mantenen conductes sexuals amb persones de l'altre sexe, però tenen una orientació sexual homosexual. La por, la inseguretat, la pressió social, la no-autoacceptació... poden fer que molts i moltes adolescents i joves no manifestin quina és la seva orientació sexual.

Targeta 8:***Quan sap una persona que és homosexual?***

No hi ha una determinada edat en què una persona hagi de definir-se com a homosexual. Hi ha persones que des de la infància ja intueixen o saben cap a on va dirigida la seva atracció i desig sexual. Però, en d'altres casos aquest reconeixement pot arribar ben entrada l'edat adulta. La persona, la situació vital, l'entorn i les experiències poden influir en aquest procés i fer que tingui lloc abans o després.

Dinàmica 4

TÍTOL

Targetes transsexualitat

- ◆ **TEMES TRACTATS**
Transsexualitat. Transsexuals masculins i transsexuals femenines
Mites i estereotips sobre els i les transsexuals.
- ◆ **OBJECTIUS**
  - Facilitar informació sobre la transsexualitat
  - Desterrar mites i estereotips sobre els i les transsexuals
  - Fomentar actituds de respecte cap a la diversitat d'identitats sexuals
- ◆ **DURADA**
60-90 minuts
- ◆ **MIDA DEL GRUP**
Grup classe dividit en petits grups de 4 o 5 persones
- ◆ **MATERIALS**
Targetes sobre transsexualitat (annex 4)
Fulls, bolígraf (la pissarra pot ser necessària per respondre alguna pregunta)
- ◆ **DESENVOLUPAMENT**
Es divideix el grup classe en petits grups d'unes 4 o 5 persones, en funció del nombre total de participants. Cada un dels grups rep 7 targetes que reflecteixen actituds, comportaments o preguntes relacionades amb la transsexualitat i les persones transsexuals, amb la idea de propiciar el debat i la reflexió. Cada petit grup ha de llegir les targetes i comentar el seu parer respecte a l'enunciat. Se'ls indica que escriguin en un paper les conclusions a què arribi el grup, que posteriorment un o una portaveu transmetrà a la resta de companys i companyes. La professora o el professor s'encarregarà de dirigir el debat del grup classe amb la intenció que es compleixin els objectius de la dinàmica, aportant elements que facilitin tenir una informació més àmplia sobre la transsexualitat i afavorint actituds no discriminatòries davant la diversitat sexual.

OBSERVACIONS

Targeta 1

S'enamoren els i les transsexuals?

L'objectiu és vèncer l'estereotip que les persones transsexuals són promíscues pel fet de la seva identitat sexual, que només es mouen pel sexe, etc. El món dels sentiments i l'afecte, de l'amor i l'estima, de la tendresa i la complicitat... és totalment independent de la identitat sexual i identificació de gènere que es tingui.

Targeta 2

Els transsexuals masculins estimen les noies i les transsexuals femenines estimen els nois

L'objectiu és diferenciar la transsexualitat de l'orientació sexual. El desig sexual de la persona transsexual pot anar cap a persones d'un sexe o un altre, independentment d'aquell amb qui s'identifiqui.

El fet de sentir-se home o dona i que aquest sentiment no coincideixi amb el sexe biològic no determina la direcció del desig sexual, i aquest pot anar en un sentit o un altre.

Targeta 3

Com creieu que una noia o un noi sap que és transsexual?

L'objectiu és deixar constància que el coneixement de la pròpia identitat sexual, quan aquesta és diferent a la "normativa", no sempre és un procés fàcil. No es pot establir una forma, una edat o unes circumstàncies concretes en què les persones arribin a l'autoconeixement d'ésser transsexuals. El reconeixement i l'acceptació d'ésser transsexual pot variar molt de persona a persona.

Targeta 4

Sempre es pot saber quan una persona és transsexual?

Hi ha moltes formes de viure el fet de ser transsexual, tant mitjançant l'aparença i la forma de vestir com mitjançant les actituds, l'estil de vida... L'important no és si se li "nota més o menys" el fet de ser transsexual, sinó que per a ell o ella aquesta és la seva vivència i forma de manifestar-se. Donant a conèixer i apropant la diversitat de transsexualitats existents afavorirem actituds de respecte envers aquestes.

Targeta 5

Quan sap una persona que és transsexual?

No hi ha una determinada edat en què una persona hagi de definir-se com a transsexual. Hi ha persones que des de la infància ja intueixen la discordança entre el seu sexe biològic i la seva identitat de gènere. Però, en d'altres casos aquest reconeixement pot arribar més tard. La persona, la situació vital, l'entorn i les experiències poden influir en aquest procés i fer que tingui lloc abans o després.

Targeta 6

Ets transsexual masculí perquè havent nascut amb sexe biològic de dona t'agraden les noies o perquè t'agrada vestir com un noi o fer coses de noi?

Ets transsexual femenina perquè havent nascut amb sexe biològic d'home t'agraden els nois o perquè t'agrada vestir com una noia o fer coses de noia?

L'objectiu és diferenciar la transsexualitat de l'orientació sexual i del gènere. L'orientació sexual defineix cap a on va dirigida l'atracció i el desig sexual de la persona. La transsexualitat defineix aquella persona que pertanyent a un determinat sexe biològic no s'identifica amb aquest sexe sino amb l'altre; aquest fet no determina la direcció del desig sexual, i aquest pot anar en un sentit o un altre. Així a un transsexual masculí li poden agradar tant les noies com els nois, dependent de la seva orientació sexual, i el mateix respecte a les transsexuals femenines.

Moltes vegades els estereotips de gènere tendeixen a classificar certs comportaments, activitats, etc. com de dones o d'homes, però que una persona trenqui amb certes normes de gènere existents (ex: que a una noia li agradi jugar a futbol o a un noi el ballet) no implica que tingui la vivència de pertànyer a l'altre sexe.

Targeta 7

Què pensàrieu si una amiga us digués que se sent "noi" o un amic us digués que se sent "noia"?

L'objectiu d'aquesta pregunta és facilitar que es vencin prejudicis respecte a les persones transsexuals. Aproximar la diversitat sexual als nois i noies perquè la percebin de manera propera i formant part del seu entorn, és una forma de fomentar conductes de respecte i de no-discriminació.

Dinàmica 5

TÍTOL:

Diferents, iguals, nosaltres

Entrevistes a joves amb diferents identitats i orientacions sexuals

- ◆ **TEMES TRACTATS**
Orientació sexual i transsexualitat
Procés de desenvolupament de les identitats afectivo-sexuals
- ◆ **OBJECTIUS**
  - Donar informació sobre el desenvolupament afectiu i sexual
  - Trencar tabús i mites respecte a l'homosexualitat i la transsexualitat
  - Fomentar actituds de respecte envers la diversitat d'identitats sexuals
- ◆ **DURADA**
23 min' (vídeo) + 60 min'
- ◆ **MIDA DEL GRUP**
Grup classe dividit en petits grups de 4 o 5 persones
- ◆ **MATERIALS**
Vídeo: ***Diferents, iguals, nosaltres*** (inclòs al DVD "Adolescència, identitats i diversitat sexual")
Reproductor DVD
Tasques per l'alumnat (annex 5a, 5b, 5c, 5d, 5e)
Recull de notícies (annex 5d1)
Fulls, bolígraf (la pissarra pot ser necessària per respondre alguna pregunta)
- ◆ **BREU DESCRIPCIÓ DEL VÍDEO**
El vídeo mostra en un primer moment a quatre joves de 18 a 25 anys que expliquen què fan (estudien, treballen...), com és un dia normal de la seva vida, quines coses els/les hi agraden...; en definitiva, mostra com és la vida quotidiana d'una persona jove d'aquesta edat. La idea és que l'alumnat s'identifiqui amb aquests i aquestes joves i els/les vegi com a joves "com ells i elles".

Posteriorment a aquesta presentació les persones entrevistades es posicionen respecte a la seva identitat afectivo-sexual (la seva orientació o la seva identitat sexual) explicant què significa per a ells i elles aquesta "etiqueta" (ésser lesbiana o transsexual masculí). Una vegada situada la seva identitat o orientació sexual es tracten temes com els següents: com han viscut el seu procés d'identificar-se com a lesbianes o transsexuals masculins; com valoren l'acceptació de la seva identitat per part de la família, amigats, escola i treball; com creuen que l'educació i la societat han facilitat o no el desenvolupament de la seva identitat. En concret, el vídeo té diferents parts: "presentació", "identitat", "procés", "acceptació", "societat", "canvi", "als nois i a les noies" i "i d'aquí a 5 anys?".

◆ DESENVOLUPAMENT

La dinàmica consisteix a treballar i reflexionar sobre el tema de la identitat sexual a través del visionament del vídeo “*Diferents, iguals, nosaltres*”.

A. Presentació

Abans de veure el vídeo “*Diferents, iguals, nosaltres*”, es demana a l'alumnat que de forma individual escrigui en un full una petita presentació de qui són, què estudien o a què es dediquen, com és un dia qualsevol en la seva vida, quines aficions tenen i com es diverteixen.

Després es demana que 3 o 4 alumnes facin la seva presentació, només com a exemple, i es passa a veure la primera part del vídeo on es presenten els i les joves entrevistats/ades.

La intenció és que s'identifiquin amb les persones entrevistades, que les vegin com a persones que, joves com són, poden tenir les mateixes aficions, gustos... que ells i elles. En definitiva, que si bé poden ser diferents (què fan, quin tipus de música els agrada...), aquestes diferències no són rellevants.

Tasques per a l'alumnat (annex 5a)

1- Escriviu en un full una petita descripció de vosaltres: què estudeu, quines són les vostres aficions, com us divertiu...

 Visionament de la presentació dels i les joves entrevistats/ades

En petits grups es fan les següents preguntes que, un cop reflexionades, es passen a compartir amb la resta del grup.

2- Parlem de semblances i diferències.

- En què trobeu que s'assemblen aquests nois i noies a vosaltres?
- En què us diferencieu aquests nois i noies i vosaltres?
- Penseu que aquestes diferències són prou importants?

B. Identitat

Posteriorment es visiona la part “identitat” del vídeo i se'ls fa reflexionar sobre si el fet que els i les joves que han vist tinguin aquestes “identitats” fa que es posicionin de manera diferent a l'hora de valorar les “diferències” existents entre ells i elles i les persones entrevistades.

Es pot explorar a més les idees que tenen respecte allò que pensen que és l'homosexualitat i la transsexualitat, si són una malaltia, quines són les seves causes...

Tasques per a l'alumnat (annex 5b) **Visionament de la part del vídeo “identitat”**

A part de les diferències que heu dit abans, alguns i algunes de vosaltres us diferenciareu d'aquests nois i noies en l'orientació i/o la identitat sexual que teniu.

- Creieu que aquesta diferència és molt rellevant?
- Penseu que aquesta diferència implica tenir diferents drets o deures?

C. Procés i acceptació

És important que els nois i les noies vegin que per a les persones amb una identitat diferent a la normativa (homosexuals i transsexuals) el procés de reconeixement i autoacceptació és diferent al de les persones heterosexuales i no transsexuals.

La inexistència de referents o bé que aquests siguin negatius (prejudicis, estereotips...), la pressió social pel supòsit existent que les persones som heterosexuales, certes actituds existents de rebuig social (la no-acceptació familiar, rebuig d'amistats...), etc. poden fer viure de forma negativa el fet de sentir atracció vers les persones del mateix sexe o d'identificar-se com a persona transsexual (no admetent aquest sentiments, amb vergonya i/o culpa, amb por i inseguretat, etc.).

Pel contrari, l'existència de referents positius, la possibilitat de poder “parlar-ne” amb amics i amigues (què et passa, com et sents, què sents, etc.) i no sentir que s'és l'únic/a que sent d'aquesta manera i que hi ha més persones com un/a mateix/eixa són elements que afavoreixen el procés de reconeixement i acceptació positiva d'aquestes identitats.

L'objectiu és que, a través dels comentaris que fan les persones entrevistades, reflexionin sobre els següents aspectes: què implica per a les persones passar per aquest procés de reconeixement i autoacceptació, quins són els elements que els/les ha dificultat aquest procés i quins són els elements que els/les hi ha facilitat.

Tasques per a l'alumnat (annex 5c) **Visionament de les parts del vídeo “procés” i “acceptació”**

En petits grups es fan les següents preguntes que, un cop reflexionades, es passen a compartir amb la resta del grup.

1- Descriguem la forma en què aquests nois i aquestes noies han reconegut i acceptat el fet de ser lesbianes o transsexuals masculins.

- Creieu que va ser fàcil a l'inici per a ells i elles adonar-se o acceptar-ho?
- Quins tipus de sentiments els va comportar?
- 2-Aquests nois i noies diuen: “en l'adolescència em va costar bastant” (Vanesa), “al principio es duro” (Erik), “doncs em va costar al principi” (Mireia), “yo me identificaba como lesbiana” (Miki, que en un principi es va considerar lesbiana i no transsexual masculí).
- Per què creieu que els va costar?
- Descriviu quins elements creieu que han dificultat que aquestes persones reconeguessin i acceptessin la seva identitat com a lesbianes o transsexuals masculins
- 3-Finalment tots els nois i noies entrevistats han acceptat d'una manera positiva la seva identitat.
- Descriviu quins elements han afavorit que finalment reconeguessin i acceptessin la seva identitat.

D. Societat

L'objectiu és reflexionar sobre el paper de la societat en el desenvolupament de la nostra sexualitat i identitat sexual i quins són els models que es transmeten als i a les joves. Treballar el tema de la identitat sexual des del desconeixement que hi ha sobre aquest tema i la poca visibilitat que tenen les persones transsexuals.

Tasques per a l'alumnat (annex 5d)

Visionament de la part del vídeo “societat”

En petits grups es fan les següents preguntes que, un cop reflexionades, es passen a compartir amb la resta del grup.

- 1- Creieu que la societat permet la manifestació i lliure expressió de l'orientació i identitat sexual dels nois i noies de la vostra edat? Com creieu que influeix la societat en aquesta expressió?
- 2- Els nois i noies que hem vist parlen que a l'escola no han sentit parlar d'homosexualitat i transsexualitat, que hi ha prejudicis, homofòbia, discriminació. Per què creieu que passa això?
- 3- Es passen notícies (veure annex 5d1) Com valoreu que avui en dia encara hi hagi aquestes manifestacions de prejudicis? Què n'opineu?

E. Canvi

Es fa reflexionar el grup sobre què poden fer ells i elles per l'acceptació i no discriminació de les persones homosexuals i/o transsexuals. És important treballar la necessitat de tenir actituds de respecte i acceptació envers les persones homosexuals i transsexuals, que poden ser els seus companys i companyes de l'aula, i la importància que hi hagi referents positius (realitzar petites campanyes a l'institut, que hi hagi informació sobre col·lectius homosexuals i transsexuals, en general afavorir l'apropament i coneixement d'aquestes identitats).

Tasques per a l'alumnat (annex 5e)

Visionament de la part del vídeo “canvi”

En petits grups es fan les següents preguntes que, un cop reflexionades, es passen a compartir amb la resta del grup.

- 1- Què penseu que es pot fer per tal de canviar la situació? Quines coses creieu que podrien facilitar que les persones homosexuals, transsexuals i bisexuals no fossin discriminades?
- 2- La Mireia, la Vanesa, l'Erik i el Miki parlen d'educació i de respecte, què n'opineu? Quines coses més penseu que podrien facilitar la manifestació i lliure expressió de la sexualitat i afectivitat, sigui quina sigui?
- 3- Què creieu que podríeu fer vosaltres, nois i noies, per tal de canviar la situació?
Tingueu en compte que alguns dels vostres companys o companyes poden ser homosexuals, bisexuals o transsexuals.
- 4- Donem referents positius i visibilització a altres formes d'identitats sexuals. Què podem fer al nostre institut perquè hi hagi referents positius d'aquestes identitats?

Dinàmica 6

- ◆ TÍTOL
Pel·lícula *Fucking Åmål* (1998), de Lukas Moodysson

FITXA TÈCNICA

Nacionalitat: Suècia–Dinamarca
 Gènere: Drama
 Durada: 89 minuts
 Direcció: Lukas Moodysson
 Intèrprets: Alexandra Dahlström (Elin)
 Mathias Rust (Johan Hulth)
 Erica Carlsson (Jessica)
 Stefan Hörberg (Markus)
 Rebecka Liljeberg (Agnès)
 Guió: Lukas Moodysson
 Fotografia: Ulf Brantas
 Muntatge: Michal Leszczyłowski
 Bernhard Winkler

- ◆ SINOPSI
Fucking Åmål és una petita ciutat sueca on no passa mai res d'interessant i on viu l'Agnès, una adolescent tímida i introvertida. Però l'Agnès amaga un secret: està enamorada de l'Elin, la noia més popular de l'institut.
- ◆ OBJECTIUS
  - Facilitar coneixements sobre el desenvolupament de la sexualitat i, en concret, envers l'orientació sexual
  - Fomentar actituds no discriminatòries envers les persones homosexuals
  - Sensibilitzar l'alumnat envers el procés viscut en l'acceptació de l'orientació homosexual i la influència que hi té l'entorn social
- ◆ TEMES TRACTATS
  - Vivència de la sexualitat i de l'orientació del desig sexual
  - Estereotips i prejudicis envers les lesbianes i els gais
  - Procés del reconeixement i autoacceptació de l'orientació sexual
  - Actituds de respecte i de no-discriminació envers la diversitat sexual.
- ◆ DURADA
60 minuts. Es recomana veure prèviament la pel·lícula sencera (89 minuts).

- ◆ MIDA DEL GRUP
Grup classe, treballant en petits grups.
- ◆ MATERIALS
DVD amb els fragments seleccionats de la pel·lícula (DVD 2)
Reproductor DVD
Fulls, bolígraf (la pissarra pot ser necessària per respondre alguna pregunta)
Tasques per l'alumnat (annex 6a, 6 b i 6c)
- ◆ DESENVOLUPAMENT
La dinàmica consisteix a treballar i reflexionar sobre el tema de la identitat sexual a través del visionament de diferents escenes de la pel·lícula recollides en el DVD 2. Recomanem veure prèviament la pel·lícula, encara que a través de les escenes seleccionades que es presenten es pot realitzar la dinàmica.

A. Sentiments

Als fragments seleccionats de la pel·lícula es mostren diferents escenes on es poden veure actituds d'enamorament, de desig, d'afecte, de complicitat... entre les dues protagonistes: l'Agnès i l'Elin. La idea és que es vegin els diferents components que comporta l'orientació sexual: atracció sexual, emocional i psicològica. El món dels sentiments i l'afecte, de l'amor i l'estima, de la tendresa i la complicitat... és totalment independent de l'orientació sexual que es tingui.

Tasques per a l'alumnat (annex 6a)

Visionament escenes de la pel·lícula (DVD2. A. Sentiments)

En petits grups es fan les següents preguntes, que un cop reflexionades, es passen a compartir amb la resta del grup.

- 1- En què creieu que es basa la relació entre ambdues protagonistes? Quin tipus de sentiments es posen de manifest entre l'Agnès i l'Elin?
- 2- Penseu que aquests sentiments són diferents dels manifestats quan les persones són un noi i una noia (és a dir quan són persones de diferent sexe)?

B. Procés de reconeixement i autoacceptació. Context social

Als fragments seleccionats de la pel·lícula es mostren diferents escenes que donen peu a parlar de com es viu i afronta el procés de reconèixer i acceptar els sentiments d'atracció vers una persona del mateix sexe i els diferents factors que hi poden influir.

En la descripció de les dues protagonistes de la pel·lícula (l'Agnès i l'Elin) podem veure elements comuns: els sentiments d'estima, d'enamorament, de desig que hem vist anteriorment, així com la dificultat que tenen de mostrar de forma espontània els seus sentiments perquè no són acceptats socialment (burles, rebuig, visió negativa de les persones homosexuals...).

Per altra part veiem com cadascun dels personatges viu d'una manera diferent el fet de sentir-se atreta l'una per l'altra.

Encara que li dol el rebuig de l'Elin després del primer petó i certes reaccions de la gent que dificulten que expressi la seva orientació amb naturalitat, l'Agnès sembla que reconeix i admet els sentiments que té per l'Elin.

A l'Elin sembla que li costa més en un primer moment identificar i admetre els sentiments que té envers l'Agnès i s'hi intenta desvincular, per exemple quan s'implica en la relació amb un noi.

El coneixement de la pròpia orientació sexual, quan aquesta és diferent a la "normativa", no sempre és un procés fàcil. La inexistència de referents o bé que aquests siguin negatius, la pressió social pel supòsit existent que les persones som heterosexuales, certes actituds existents de rebuig social, etc. poden fer viure de forma negativa el fet de sentir atracció vers les persones del mateix sexe (no admetent aquest sentiments, amb vergonya i/o culpa, amb por i inseguretat, etc.).

Una altra qüestió que també es pot abordar és com cadascú té una forma diferent de viure la sexualitat i que, a més, aquesta pot variar al llarg de la nostra vida. S'ha de tenir en compte a més que l'adolescència és un període de recerca, de descoberta.

Tasques per a l'alumnat (annex 6b)

 Visióment escenes de la pel·lícula (DVD2. B. Reconeixement, acceptació. Procés Agnès)

En petits grups es fan les següents preguntes que, un cop reflexionades, es passen a compartir amb la resta del grup.

1-Descriu l'Agnès segons es mostra als fragments: què sent, quines són les situacions per què passa pel fet que li agradin les noies, etc.

 Visióment escenes de la pel·lícula (DVD2. B. Reconeixement, acceptació. Procés Elin)

2-Descriu l'Elin: què sent, com reacciona davant el fet que li agradin les noies, etc.

3-Penseu que les dues protagonistes viuen de la mateixa manera el fet que se senten atretes per una dona?
Quins aspectes creieu que tenen en comú?
Quins aspectes penseu que són diferents?

4- Com creieu que se sent l'Agnès quan l'Elin la rebutja o quan es burlen d'ella?

5- Per què creieu que l'Elin actua d'aquesta manera? Per què creieu que a l'Elin li costa acceptar el que sent per l'Agnès?

 Visióment escenes de la pel·lícula (DVD2. C. Context social 2)

1- Què en penseu de la reacció que té la mare?

2- Per què creieu que la mare diu que "no pot ser que la meua filla sigui lesbiana"?

3- Com penseu que pot afectar a un noi o a una noia algunes de les situacions que hem vist: les burles dels companys/anyes d'institut, la possibilitat del rebuig, la possibilitat de no ser comprès/esa per la seva família...?

4- Penseu que si l'Agnès i l'Elin no s'haguessin trobat en les situacions anteriors els hauria estat més fàcil l'expressió dels seus sentiments?

C- Diferenciant gènere d'orientació sexual. Diversitat en la forma de ser homosexual

En molts casos es pensa que una dona lesbiana adopta un rol masculí, amb un cert tipus d'actituds i comportaments més típicament associats al gènere masculí (en la seva aparença física, la forma d'actuar, la manera de vestir...). La idea clau és parlar de la diversitat de formes de viure la sexualitat i les diferents formes d'expressar l'homosexualitat i l'heterosexualitat.

Tasques per a l'alumnat (annex 6c)

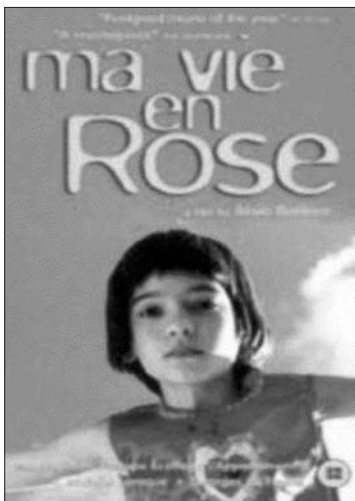
En petits grups es fan les següents preguntes que, un cop reflexionades, es passen a compartir amb la resta del grup.

1. Tenen les dues protagonistes el mateix look, la mateixa forma de vestir? Descriu cadascun dels personatges.

2. Penseu que la forma de vestir de l'Agnès la caracteritza com a lesbiana? Per exemple, el fet que a una noia li agradi vestir o li agradin certes coses que socialment s'associen als nois, com ara jugar a futbol, penseu que la caracteritza com a homosexual?. Què en penseu d'això?

3. És cert que hi ha persones que tenen el que s'anomena "ploma", però ¿penseu que importa molt el fet que a una persona se li noti més o menys el fet que és gai o lesbiana?

Dinàmica 7

◆ **TÍTOL**
Pel·lícula *Ma vie en rose* (1997)
d'Alain Berliner

FITXA TÈCNICA

Nacionalitat: Bèlgica-França

Gènere: Drama.

Durada: 88 minuts.

Direcció: Alain Berliner

Intèrprets: Georges du Fresne

Michèle Laroque

Jean Phillippe Ecoffey

Helène Vicent

Damien Niveau

Guió: Alain Berliner

Chris Vander Stappen

Fotografia: Yves Cape

Muntatge: Sandrine Deegen

◆ **SINOPSI**

Ludovic és un nen de set anys que està convençut de ser una nena. Li agrada vestir-se amb roba de noia i vol casar-se amb el seu company de classe Jerome. Al desconcert dels seus pares s'unirà el rebuig i la intolerància per part del veïnat i del col·legi on assisteix a classe.

◆ **OBJECTIUS**

- Facilitar coneixements envers aspectes relatius al desenvolupament de la sexualitat i en concret envers l'orientació i la identitat sexual
- Fomentar actituds no discriminatòries envers les persones transsexuals
- Sensibilitzar l'alumnat envers el procés viscut en l'acceptació de la identitat sexual i la influència que hi té l'entorn social

◆ **TEMES TRACTATS**

- Vivència de la sexualitat i de la identitat sexual
- Estereotips i prejudicis envers les lesbianes, gais i transsexuals
- Procés de reconeixement i autoacceptació de la identitat sexual
- Actituds de respecte i de no-discriminació envers la diversitat sexual

◆ **DURADA**

60 minuts. Es recomana veure prèviament la pel·lícula sencera (88 minuts).

◆ **MIDA DEL GRUP**

Grup classe, treballant en petits grups.

◆ **MATERIALS**

DVD amb els fragments seleccionats de la pel·lícula (DVD 2)

Reproductor DVD

Fulls, bolígraf (la pissarra pot ser necessària per respondre alguna pregunta)

Tasques per l'alumnat (annex 7a, 7b i 7c)

◆ **DESENVOLUPAMENT**

La dinàmica consisteix a treballar i reflexionar sobre el tema de la identitat sexual a través del visionament de diferents escenes de la pel·lícula recollides en el DVD 2. Recomanem veure prèviament la pel·lícula, encara que a través de les escenes seleccionades que es presenten es pot realitzar la dinàmica.

A- Procés de reconeixement i autoacceptació

En un principi la pel·lícula ens mostra l'espontaneïtat amb què el nen protagonista, Ludovic, es manifesta tal com es veu i com se sent, expressa el que vol. Ens parla d'un nen que viu amb naturalitat i de forma sana els seus sentiments.

Ens presenten un nen alegre, que gaudeix, que es veu feliç (escena del ball).

Tasques per a l'alumnat (annex 7a)

 Visionament escenes de la pel·lícula (DVD2. A. Reconeixement i acceptació)

En petits grups es fan les següents preguntes que, un cop reflexionades, es passen a compartir amb la resta del grup.

- Descriu Ludovic, el personatge protagonista
- Com penseu que Ludovic viu el fet de sentir-se una nena, de voler casar-se amb el seu amic
- Penseu que Ludovic se sent bé amb ell mateix?

B- Reaccions

Aquesta naturalitat que mostra Ludovic d'expressar-se tal com és i sent es va minant conforme es va enfrontant al rebuig i a les reaccions negatives de persones del seu voltant, que li diuen que "no és el que has de sentir", "no és el normal", "no has d'actuar d'aquesta manera".

Tasques per a l'alumnat (annex 7b) **Visionament escenes de la pel·lícula** (DVD2. B. Reaccions)

- 1-Descriuiu els tipus de reaccions que tenen els diferents personatges (el pare, la mare, el director del col·legi, l'amic).
- 2-Per què creieu que reaccionen així?
- 3-Com penseu que se sent Ludovic davant d'aquestes reaccions?
- 4-Quines coses creieu que haurien pogut fer que Ludovic se sentís bé

 Visionament escenes de la pel·lícula. Reaccions (1)

- 1-Descriuiu els tipus de reacció que té la professora
- 2-Com penseu que se sent Ludovic?
- 4-Quines creieu que són les actituds/reaccions amb les que Ludovic es troba amb més freqüència, aquesta segona o les que heu vist anteriorment?
- 5-Com reaccionaríeu si hi hagués un company que us digués que se sent noia o una companya que us digués que se sent noi?

C- Canvi:

Conforme va transcorrent la pel·lícula aquesta primera naturalitat i espontaneïtat de Ludovic davant les reaccions que provoca va passant d'un inicial desconcert a un posterior amagament dels seus desitjos, de no mostrar-se com és i adaptar-se a com se suposa que ha de ser.

Tasques per a l'alumnat (annex 7c) **Visionament escenes de la pel·lícula** . (DVD2. C. Canvi)

- 1- Què n'opineu del que diuen el pare i la mare sobre "que està millor des que ens hem canviat potser se li ha passat".
- 2- Què en penseu del que sent Ludovic?
- 3- Creieu que és lliure de mostrar-se tal com és i tal com se sent?
- 4- Què faríeu vosaltres si fóssiu Ludovic?

4. BIBLIOGRAFIA I RECURSOS⁴**Llibres**

- Altable, Charo. (1997). Coeducación Sentimental. *Cuadernos de Pedagogía*, nº 261. pp. 64-68.
- Altable, Charo (2000). *Educación sentimental y erótica para adolescentes*. Paidós, Barcelona.
- Altable, Charo (1991). *Penélope o las trampas del amor*. Por una coeducación sentimental. Marenostrum, Madrid.
- B. Gómez, A. (2004). *¿Seré Gay?*. Gay Saber
- Barragán, F. (1998). Las razones del corazón. Afectividad, sexualidad y curriculum. *Cuadernos de Pedagogía*, 271; 72-76.
- Barragán, F. y Tomé, A. , (Coord). (1999) . Adolescencia y masculinidad. *Cuadernos de pedagogía nº 284*.
- Consejo de juventud de España. (2001). *Guía para trabajar en el tiempo libre la diversidad de orientación sexual*. Ministerio de Sanidad y Consumo, Madrid.
- Fernandez, J. (Coord) (1996). Varones y mujeres. *Desarrollo de la doble realidad del sexo y el género*. Pirámide, Madrid.
- Fernandez, J. (Coord) (1998). *Género y Sociedad*. Pirámide, Madrid.
- Gimeno, B i G. Rodrigo, B. (2004). *¿Seré Lesbiana?*. Gay Saber, Madrid
- Lienas, G. (2004). *El diari vermell de la Carlota*. Empúries, Barcelona.
- Martin, A. i Ribera, J. (2004). *El diario Rojo d'en Flanagan*. Empúries, Barcelona.
- Oliveira, M. (1998). *La educación sentimental. Una propuesta para adolescentes*. Icaria, Barcelona.
- Quiles, J.(2004). *Mas que amigas*. Debolsillo, Barcelona
- Pérez Sancho, B. (2005). *Homosexualidad: Secreto de familia*. Egales.
- Soriano, S. (1999). *Como se vive la homosexualidad y el lesbianismo*. Amarú, Salamanca.
- Soto, J. (Coord). (1999). *Curso de Educación afectivo-sexual para educadore/as*. Asetil Educación de calle, Vigo.

⁴Degut a una qüestió d'espai la no realitzem un llistat exhaustiu de recursos i bibliografia, però per una consulta més exhaustiva recomanem l'accés a la pàgina web www.inclou.org

Pel·lícules

Beautiful Boxer (2003) d'Ekachai Uekrongtham

Boys don't cry (1999) de Kimberly Peirce

Fucking Àmål (1998), de Lukas Moodysson

Fuego (1996) de Deepa Mehta

Kràmpack (2000) de Cesc Gay

Las aventuras de Priscila (1993)
de Stephan Elliott

Ma vie en Rose (1997) d'Alain Berliner

Pàgines web

- Casal Lambda
www.lambdaweb.org
- Centre jove d'anticoncepció i sexualitat
www.centrejove.org
- Colectivo de Gays, Lesbianas, Transexuales y Bisexuales de Madrid
www.cogam.org
- Consejo de la Juventud de España
www.cje.org
- Coordinadora Gay-Lesbiana
www.cogalies.org
- Fundación identidad y género
www.figinternet.org
- Fundación Triángulo
www.fundaciontriangulo.es
- Inclou, gais i lesbianes en l'educació
www.inclou.org
- **Panðora**. Recursos per la Igualtat i no discriminació de les dones
www.pandorapsicologia.com
- Secretaria General de Joventut
www.gencat.net/joventut
- Sin vergüenza
www.sinver.org

Recursos

- Associació **Panðora**. Recursos per a la igualtat i no discriminació de les dones.
C/ València 45, pral. B, 08015 Barcelona
pandorapsi_rd@hotmail.com
- Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat.
C/ de la Granja 19-21, baixos, 08024 Barcelona
- Centre de Planificació Familiar Municipal de l'Hospitalet.
C/ Juan de Toledo 22, 08901 Hospitalet de Llobregat
- Casal Lambda
C/ Verdguer i Callís, 10
- Coordinadora gay-lesbiana:
C/ Violant d'Hongria 153, baixos
- Sin vergüenza. Associació universitària de gais, lesbianes i transsexuals.
Edifici Jaume I (U.P.F.) Aula 20.053

Guia didàctica de suport al Vídeo
"Adolescència, identitats i diversitat sexual"

Edita: **JIS** (Joves per la Igualtat i la Solidaritat)

Panðora: Recursos per la Igualtat d'oportunitats i no discriminació de les dones

Textos Mónica Timón Herrero i Teresa Freile Zazo

Maquetació: Albert Navarro

Barcelona i Hospitalet, 2007

Temàtiques

- El paper de les **identitats** en el desenvolupament afectiu i sexual.
- El **marc sociocultural** en el qual les i els adolescents construeixen la seva identitat afectiva i sexual.
- Elements clau per al reconeixement de la **transmissió d'estereotips** entorn la diversitat d'identitats sexuals.
- Eines i recursos per **treballar la diversitat** i incidir en una **educació afectiva i sexual** des d'un marc global, igualitari i no discriminatori.

Textos: Mónica Timón Herrero i Teresa Freile Zazo

Joves per la
Igualtat i la
Solidaritat

Ronda La Torrassa, 105. L'Hospitalet
Tel. 93 421 93 10 · Fax 93 332 80 30
e-mail: info@joves.org
www.joves.org

PANDORA

Recursos per la igualtat d'oportunitats
i no discriminació de les dones

C/Valencia 45, pral. B. Barcelona 08015
pandorapsi_rd@hotmail.com
www.pandorapsicologia.com

Ajuntament de L'Hospitalet

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

